

CALEA MĂNTUIRII

Săptămânal editat de Centrul de Studii Teologice-Istorice și de Prognoză Pastoral-Misionară al Facultății de Teologie Ortodoxă Arad.
Redactor fondator (1935): Preot Ilarion V. Felea. Apare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Timotei, Arhiepiscopul Aradului

Toate astăzi să se bucure, Hristos arătându-se la Iordan!

EDITORIAL

Viața liturgică a Bisericii la începutul noului an calendaristic

În prima zi a anului calendaristic, adică în 1 ianuarie Biserica Ortodoxă prăznuiește Tăierea Împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos, adică evenimentul care a avut loc în viața Mântuitorului, la 8 zile de la nașterea Sa, când Acesta, după obiceiul Legii Vechi a fost adus la Templu pentru a fi tăiat împrejur, așa cum se întâmpla după prescripția Legii dată de Dumnezeu lui Moise cu toți cei de parte bărbătească. Tot în această zi, Biserica îl prăznuiește pe Sfântul Ierarh Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareii Capadociei, în ziua trecerii lui la cele veșnice, adică a trecerii lui în rândul sfinților lui Dumnezeu. Fiind și ziua Anului Nou calendaristic, Biserica săvârșește în această zi slujba de Te Deum, adică de mulțumire și de cerere pentru toate binefacerile primite de la Dânsul în anul ce a trecut, cerându-i Acestuia să reverse peste noi binecuvântările Sale și în Noul An ce a venit. În sensul acesta, la miezul nopții sau la cumpăna dintre ani se săvârșește în toate bisericile slujba de priveghere constând din Acatistul Mântuitorului Hristos cu rugăciuni speciale așezate la sfârșitul său pentru Anul Nou ce a sosit.

Praznicul Tăierii Împrejur al Domnului își are odovania sau sfârșitul în după-amiaza zilei de 1 ianuarie, când odată cu slujba Vecerniei din seara acestei zile începe Înainteprăznuirea Botezului Domnului. Prima duminică din Noul An poartă numele de Duminică dinaintea Botezului Domnului, fiind o duminică pregătitoare pentru acest luminat Praznic.

În întreaga perioadă liturgică dintre Praznicul Nașterii și Ajunul Botezului Domnului, în zilele de miercuri și vineri din acest interval nu se postește, ci este dezlegare la toate bucatele, ca expresie a aceleiași bucurii sfinte care învăluie întreaga făptură cu prilejul acestor mari Praznice.

În Ajunul Praznicului Botezului Domnului, adică în 5 ianuarie se săvârșesc Ceasurile Împărătești ale Botezului, numite așa din aceleași considerente arătate și în cazul Praznicul Nașterii

Domnului (participarea împăraților bizantini la această slujbă cu toată curtea lor la Constantinopol și a domnitorilor și boierilor lor în Țările Române), dar și ca momente de așteptare a arătării la râul Iordanului pentru a primi botezul din mâna robului, proorocul Ioan Botezătorul, a Împăratului întregii zidiri, Mântuitorul Iisus Hristos. După slujba Ceasurilor Împărătești se săvârșește ca și în Ajunul Nașterii Domnului, Liturgia Sfântului Vasile cel Mare împreună cu prima parte a Vecerniei Praznicului. În vechime, această Liturgie se săvârșea la vremea după-amiezii, de aceea este împreună cu prima parte a Vecerniei. După Liturgia Sfântului Vasile se săvârșește în biserică slujba Sfințirii celei Mari a apei, apă sfințită cu care preoții trec pe la casele creștinilor pentru a le binecuvânta și sfinți, cântând troparul Praznicului: *În Iordan botezându-Te Tu Doamne...* Până la vremea seriei creștinii țin post aspru, adică nu consumă niciun aliment. La vremea seriei se săvârșește slujba Pavcerniței Mari împreună cu Litia Praznicului, după care se dă dezlegare la untdelemn și vin. Explicația acestei postiri aspre din ajunul Botezului Domnului, în orice zi a săptămânii ar cădea acesta, este aceea că în vechime, în această zi avea loc botezul catehumenilor, iar creștinii posteau pentru aceștia, ca Dumnezeu să-i învrednicească de haina cea neprihănită a Dumnezeiescului Botez.

În ziua Praznicului Botezului Domnului se săvârșește slujba Utreniei și Dumnezeiasca Liturgie a Sfântului Ioan Gură de Aur, iar la sfârșitul acesteia, înaintea otpustului se iese în procesiune la o fântână, la o apă curgătoare sau în curtea bisericii pentru a fi săvârșită slujba Sfințirii celei Mari a apei, care se săvârșește doar în această zi de Praznic și în ajunul său. Această slujbă unică este una foarte frumoasă și veche, alcătuirea ei fiind atribuită Sfântului Sofronie, patriarhul Ierusalimului.

Continuare în pagina 2

Pr. Lucian FARCAȘIU

PREDICA

Începutul și Temeiul Sfintei Taine a Botezului Botezul Domnului

„În acest timp a venit Iisus din Galileea, la Iordan, către Ioan, ca să se boteze de către el. Ioan însă îl oprea, zicând: Eu am trebuință să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine? Și răspunzând, Iisus a zis către el: Lasă acum, că așa se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea. Atunci L-a lăsat. Iar botezându-se Iisus, când ieșea din apă, îndată cerurile s-au deschis și Duhul lui Dumnezeu s-a văzut pogorându-se ca un porumbel și venind peste El. Și iată glas din ceruri zicând: „Acesta este Fiul Meu cel iubit întru Care am binevoit”. (Matei 3, 13-17)

Între marile sărbători creștine ale începutului de an civil, un loc de foarte mare importanță îl ocupă sărbătoarea Botezului Domnului, numită în limbaj popular „Boboteaza”, sau, în termeni grecești Teofanie sau Epifanie, episod care ne este relatat de toți cei patru evangheliști. În vechime această sărbătoare, era prăznuită o dată cu sărbătoarea Nașterii Mântuitorului Iisus Hristos pe data de 6 ianuarie, separarea lor făcându-se în secolul al IV-lea. Boboteaza mai poartă și denumirea de sărbătoare a Luminilor sau a Luminării, după cum spune Sfântul Grigore Teologul, datorită iluminării catehumenilor și a luminii primită prin Botez. Botezul Domnului în Iordan se referă în primul rând la minunea arătării Sfintei Treimi. Cerurile s-au deschis „și Ioan a văzut Duhul lui Dumnezeu pogorându-se ca un porumbel și venind peste Iisus și glas din ceruri grăind: Acesta este Fiul meu Cel iubit întru Carele am binevoit” (Matei 3, 16-17; Marcu 1, 10-11; Luca 3, 21-22; Ioan 1, 31-34). Așadar, Fiul se botează în apele Iordanului, Duhul Sfânt coboară asupra Lui în chip de porumbel, iar glasul Tatălui din cer mărturisește că Iisus este Fiul Său Cel iubit. Sfântul Grigore Palama este cel care face o analiză teologică a motivului pentru care Sfânta Treime s-a arătat în acea clipă. El spune că Sfânta Treime Se arată în momentul zidirii și al rezidiri

rii omului. De altfel, vorbind de zidirea omului, putem citi în Sfânta Scriptură: „să facem om după chipul și asemănarea Noastră” (Facere 1,26), adică Tatăl l-a zidit pe om după chipul Cuvântului și i-a dat viață în Duhul Sfânt. Dacă ne referim la momentul rezidirii omului, acesta are loc prin Botezul Mântuitorului Iisus Hristos la Iordan, moment prin care este pus în lumină și rolul Său de Răscumpărător al lumii, lucru pe care îl va mărturisi și Ioan Botezătorul prin cuvintele: „Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel Ce ridică păcatul lumii” (Ioan 1, 29). Așadar, praznicul Bobotezei ne aduce o bucurie mare: a omului care este zidit și rezidit prin chipul lui Hristos și căruia i se redeschide cerul și devine din nou Fiu al lui Dumnezeu.

Dar, dacă vorbim despre Botezul Domnului la acest praznic împărătesc, nu putem să nu vorbim și despre botezul omului sau botezul creștin. Deosebirea dintre ele a făcut-o însuși Sfântul Ioan Botezătorul prin cuvintele: „Eu unul vă botez cu apă spre pocăință, dar Cel ce vine după mine este mai puternic decât mine; Lui nu sunt vrednic să-I duc încălțăminte; Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc”. (Matei 3, 11). Botezul creștin este o Taină, prima dintre cele șapte Taine întemeiate de Mântuitorul Iisus Hristos, prin care cel

Continuare în pagina 2

Pr. Mihai OPREA

Din sumar

- ▶ Rugăciunea, cale spre Cer
pagina 3, Prof. Amalia Stana
- ▶ Icoana Botezului lui Hristos mormânt de ape
pagina 4, Sorin Gheorghe Săplăcan

Mântuitorul nostru botezându-Se de rob și mărturisit fiind prin venirea Duhului, oștile îngerești s-au spăimântat văzându-L; iar glas din cer, de la Tatăl, a venit: Acesta, pe care își pune mâna Înaintemergătorul, este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit; Hristoase, Dumnezeu nostru, mărire Ție.

(Stihire glas 2 la Vecernia Bobotezei)

Prealăudate Înaintemergătorule al lui Hrsitos, Botezătorule, de Dumnezeu insuflăte, pe tine cu bună cucernicie fericindute, mărim pe Hristos, Cel ce în Iordan Și-a plecat ție capul și firea oamenilor a sfințit-o. Deci pe Acesta roagă-L, să dăruiască sufletelor noastre pace și mare milă.

(Stihire gla 1 la Vecernia Soborului Sfântului Ioan Botezătorul)

Începutul și Temeiul Sfintei Taine a Botezului

Urmare din pagina 1

botezat este chemat la o viață nouă. Prin botezul nostru, dobândim „înfieră” de care vorbește Sfântul Apostol Pavel (Galateni 4, 5), ca să devenim „fii” și „moștenitori ai lui Dumnezeu prin Iisus Hristos” (Galateni 4, 7), adică creștini. Sfântul Vasile cel Mare spune că botezul pocăinței săvârșit de Sfântul Ioan Botezătorul este începutul botezului, iar botezul creștin săvârșit în numele Preasfintei Treimi este desăvârșirea botezului. Viața noastră duhovnicească începe prin Taina Sfântului Botez, după cum lucrarea de mântuire a lumii a început prin Botezul lui Hristos. Prin botez, cel încreștinat primește harul lui Dumnezeu, lucrând cu el pentru dobândirea mântuirii, căci botezul nu aduce singur mântuirea, ci numai prin colaborarea liberă și conștientă a omului cu harul dumnezeiesc devenim fii ai lui Dumnezeu. De aceea spune Mântuitorul în convorbirea cu Nicodim: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu” (Ioan 3, 5). În cartea sa despre „Viața în Hristos”, Sfântul Nicolae Cabasila consideră că Botezul este o naștere, după care urmează mișcarea (asemenea mișcării pruncului imediat după naștere), prin Sfânta Taina a Mirungerii, și viață prin Sfânta Împărtășanie.

Astfel putem spune că **în Botezul Domnului stau începutul și temeiul Sfintei Taine a Botezului creștin**. Acceptând să Se scufunde în Iordan, Hristos l-a îngropat pe vechiul Adam și a început astfel zidirea unui om nou, un om născut din „apă și din Duh”. Apele Iordanului primind pe Dumnezeu-Omul nu au avut ce să curețe, ci au fost ele însele purificate și sfințite, așa cum se întâmplă prin Slujba de Sfințire a Apei celei Mari. Hristos a curățit, prin cufundarea Sa în Iordan, creația întinată de căderea omului în păcat și a înlăturat puterea satanei. Astfel, în clipa când El S-a lăsat botezat de Ioan, izvoarele harului s-au pogorât peste creație. Botezul Mântuitorului reprezintă momentul redeschiderii izvoarelor harului, care fuseseră încuiate pentru om și pentru întreaga creație. Amin!

Cu prilejul marilor sărbători ale Nașterii Domnului, Anului Nou și Bobotezei colegiul de redacție al publicației „Calea Mântuirii” vă urează alese și călduroase felicitări, iar Pruncul Iisus să reverse asupra tuturor pacea, bucuria și mântuirea Sa.

Sărbători fericite, Anul Nou cu binecuvântare și bogate împliniri!

Redacția

Modul și formula binecuvântării anafurei în diferite ediții ale Liturghierului românesc

Rânduiala binecuvântării anafurei a cunoscut de-a lungul timpului diferite modificări în ceea ce privește locul, modul și rugăciunea propriu-zisă de sfințire. Sub diferite influențe, în principal slave și grecești, s-au modificat și rugăciunile de binecuvântare a anafurei. Astfel:

Liturghierele din 1856 și 1902 apărute la Tipografia Diecezană din Sibiu, nu amintesc nicio formulă de binecuvântare a anafurei, considerându-se că aceasta este tăiată din prescura din care s-a scos agnețul la proscomidie și care a fost deja binecuvântată.

Liturghierul din 1937 apărut la Tipografia Cărților Bisericești din București precizează: „preotul ia tava cu Anafură și făcând cu ea semnul Sfintei Cruci deasupra Sfintelor, zice încet: **Binecuvântată este Mâncarea Sfinților tăi totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin**”. De asemenea preotul este atenționat că nu trebuie lăsată nebinecuvântată Anafura în timpul Axionului. Iar atunci când trebuința cere a se tăia prescuri mai multe și nu din acelea care au slujit la săvârșirea Sfintei Proscomidii, preotul citește și *rugăciunea de sfințire de la Litie*, zicând, la timpul convenit, așa: „...Însuți binecuvântează și sfântă Anafura aceasta ...” și celelalte, până la sfârșit.

Liturghierul din 1956 apărut la Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă din București indică preotului să *facă semnul crucii cu tava de anafură în fața Sfintelor Taine și atingându-l de sfântul disc și*

de sfântul potir să zică: „Pentru rugăciunile prea sfintei Maicei Tale, Doamne Iisuse Hristoase, binecuvântează pâinea aceasta, ce se va da în locul Sfintelor Tale Taine, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin”.

Liturghierul din 1974 are aceeași formulă de binecuvântare cu mențiunea că tava cu anafură *se atinge de sfântul disc și de sfântul potir*.

Liturghierele din 1980, 1987 și 1995 apărute la Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române din București, menționează că tava cu anafură *se atinge de sfântul disc și de sfântul potir*, rostind: „**Binecuvântată este anafura sfinților Tăi, Doamne, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin**”.

Liturghierul din 2000 apărut la Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române din București, reia formula de binecuvântare a Liturghierului din 1956: „**Pentru rugăciunile prea sfintei Maicei Tale, Doamne Iisuse Hristoase, binecuvântează pâinea aceasta, ce se va da în locul Sfintelor Tale Taine, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin**”, anafura *atingându-se doar de sfântul disc și de sfântul potir*, fără a se mai face cruce cu tava înaintea Sfintelor Taine. De asemenea se menționează că de nu vor fi suficiente cele două prescuri, pot fi folosite și celelalte prescuri sau pâinea care se aduc la sfântul altar.

Noul Liturghier apărut în 2012 la Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă

din București, propune o variantă deosebită: „luând vasul cu anafură, preotul face cu el semnul Sfintei Cruci înaintea Sfântului Disc și a Sfântului Potir, zicând: **Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, binecuvântează, Doamne, pâinea aceasta, anafura sfinților Tăi**”. Această formulă este argumentată la finalul Liturghierului, ca fiind cea îndreptățită. Diortositorii acestei ultime ediții a Liturghierului, motivează opțiunea lor pentru această formulă, astfel: „Formula propusă este o rugăciune clară, cu intenție precisă, inspirată din formulele de la slujba înălțării Panaghiei, din Ceaslov. Ea este recomandată și considerată cea mai potrivită, de liturgistul român pr. Petre Vintilescu. Se evită astfel cele două expresii discutabile până acum: *în locul Sfintelor Tale Taine* (care crea impresia că anafura are aceeași valoare cu Sfintele Daruri) și *Binecuvântată este anafura Sfinților Tăi* (care nu face referire la Maica Domnului). Astfel, cele două tradiții românești nu sunt integral suprimate, ci preluate într-o sinteză. Precizarea că *pâinea aceasta este anafură* este necesară, deoarece nu este vorba despre pâinea sfințită la Litie sau Panaghie, ci scopul sfințirii ei este de a deveni anafură (antidoron) pentru cei credincioși” (*Liturghier*, Ed. Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2012, *Lămuriri*, p. 603).

Prof. Flavius-Alexandru LAZĂR

Viața liturgică a Bisericii la începutul noului an calendaristic

Urmare din pagina 1

Creștinii iau apa sfințită la casele lor pentru a o consuma dimineața pe nemâncate, spre binecuvântare și sfințire.

Ziua a doua a Praznicului Botezului Domnului este închinată Sfântului Ioan Proorocul și Înaintemergătorul Domnului, cel din mâna căruia a primit Mântuitorul Hristos Botezul Său în apele Iordanului. Duminica care urmează acestui Praznic este cunoscută în rânduiala bisericească ca fiind Duminica după Botezul Domnului, iar odovania sau sfârșitul Praznicului are loc în ziua de 14 ianuarie.

Perioada aceasta liturgică este una a bucuriei, atenția creștinilor fiind îndreptată asupra evenimentelor sfinte

din iconomia mântuirii pe care le prăznuim. Tocmai de aceea, în această perioadă liturgică este oprită prin rânduiala bisericească săvârșirea nunților, pentru a nu umbri în vreun fel bucuria sfântă și a distra atenția creștinilor dinspre evenimentele sfinte ale mântuirii către bucuriile lumești, trecătoare. Din același considerent, în toată această perioadă este oprită și săvârșirea parastaselor sau a slujbelor de pomnire pentru cei adormiți, pentru bucuria duhovnicească care trebuie să învâluie întreaga zidire, aceasta neputând fi umbrată prin aducerea aminte de cei plecați dintre noi, care ne provoacă de regulă durere și întristare. De asemenea, în perioada liturgică

dintre Crăciun și Bobotează nu se îngenuchează nici în biserică, nici în timpul împlinirii rugăciunii personale acasă. Acest fapt apare ca o manifestare a aceleiași bucurii, întrucât prin Nașterea și arătarea Domnului la Iordan, la Praznicul Bobotezei, noi am fost răscumpărați din moartea cea veșnică, redobândind posibilitatea de a privi către cer, ceea ce indică și poziția verticală a trupului la rugăciune în această perioadă liturgică.

Fie ca Dumnezeu să ne așeze în bucuria Sa cea netrecătoare, în ziua cea neînserată a Împărăției Sale, pe care o prefigurează viața liturgică a Bisericii din această perioadă atât de luminată și de plină de bucurie sfântă!

Rugăciunea, cale spre Cer

Rugăciunea este conversația noastră cu Dumnezeu și cel care ne învață să ne rugăm este Duhul Sfânt. Primii creștini se rugau prin psalmi, laude, cântări și poezii adeseori: „Cuvântul lui Hristos să locuiască întru voi cu bogăție. Învățați-vă și povățuiți-vă între voi, cu toată înțelepciunea. Cântați în inimile voastre lui Dumnezeu, mulțumindu-I, în psalmi, în laude și în cântări duhovnicești.” (Coloseni 3, 16) și „Vorbiți între voi în psalmi și laude și în cântări duhovnicești, lăudând și cântând Domnului, în inimile voastre.” (Efeseni 5, 19).

În secolul IV opera poetică a Sfântului Grigorie de Nazianz cuprinde aproximativ 18000 de versuri, Sfântul Efreem Sirul a compus poezii care au servit ca sursă de inspirație pentru diverse liturghii. În secolul VI, Sfântul Roman Melodul a compus peste 1000 de imne, majoritatea având câte 24 de strofe (condace). În secolul VII, Sfântul Andrei Criteanul (+740) a scris „Canon de pocăință” cu 250 de strofe, folosit în Postul Paștilor. În cultul divin public avem rugăciuni de adorare, supravenerare și venerare prin condace, diferite tipuri de tropare, imne, ectenii, acatiste și paralise. Spre exemplu ectenia mică și mare și a cererii stăruitoare cu repetarea de trei ori: „Doamne miluiește!” sau de cerere, la care se răspunde: „Dă Doamne!” sau Trisaghionul foarte popular, care e aclamația din Isaia 6, 3, menționată în Actele Sinodului de la Calcedon, hristologic la origini, cântat la aproape toate slujbele.

Omul nu se poate mântui singur, de aceea rugăciunea e lege dumnezeiască și un fel de contract: Dumnezeu ne îndeamnă să cerem: „Cereți și vi se va da!” (Matei 7, 7) Pentru păcătos rugăciunea este o căutare a paradisiului pierdut, pentru a ne amesteca prin rugăciune cu corurile îngerilor și a celorlalte puteri cerești.

Așa cum trupul are nevoie de aer pentru a trăi și sufletul are nevoie de rugăciune. Rugăciunea este ajutorul nostru, este mijlocul prin excelență al mântuirii omului. Prin rugăciune omul se naște duhovnicește, se transfigurează prin unire cu Duhul Sfânt, care îi imprimă chipul lui Dumnezeu. De aceea Sfinții Părinți ne îndeamnă să ne rugăm, ca astfel să învățăm să ne rugăm. Sfântul Ioan Scărarul definește rugăciunea drept „Împăcarea cu Dumnezeu, maica lacrimilor și fiica lor, ispășirea păcatelor, pod de trecere peste ispite, peretele din mijloc în fața necazurilor zdrobirea războaielor, lucrarea îngerilor, hrana tuturor ființelor netrupești, veselie ce va să vie, lucrarea fără margine, izvorul virtuților, pricinuitoarea (harismelor), sporierea nevăzută, hrana sufletului, lumina minții, securea deznădejdiei, dovedirea nădejdiei, risipirea întristării, bogăția monahilor, visteria isihaiștilor, micșorarea mâniei, oglinda înaintării, arătarea măsurilor, vădirea stării dinăuntru, descoperirea celor viitoare, semnul slavei. Rugăciunea este celui ce se roagă cu adevărat, dreptar și scaun de judecată al Domnului, înaintea scaunului judecării viitoare.” (Sfântul Ioan Scărarul, *Scara Raiului*, Editura. IBM, București, 1980, p. 403). Prin urmare rugăciunea este o modalitate prin care omul își poate face auzit glasul său până la cer.

În vârful rugăciunilor stă rugăciunea adresată Tatălui ceresc după modelul dat de Mântuitorul Iisus Hristos în rugăciunea „Tatăl nostru”. Sfântul Evagrie Ponticul în acest sens spunea: „Cel ce iubește pe Dumnezeu, stă de vorbă cu El de-a pururi, cum ar sta de vorbă cu un tată.”

La rugăciune „Duhul Sfânt vine în ajutorul slăbiciunii noastre, pentru că nu știm ce să cerem ca să ne rugăm așa cum trebuie. (Romani 8, 26). Toate tainele și ierurgiile Bisericii Ortodoxe sunt o mărturisire

solemnă a pnevmatologiei. (Părintele Cyprien Kern). Duhul Sfânt în Biserică este chemat să coboare și să împlinescă binecuvântarea aghiasmei, a untdelemnului pentru bolnavi, a încununării tinerilor căsătoriți, a anaforei liturgice etc. „Omnis oratio dirigitur ad Patrem” este o regulă veche după care Origen scrie că nu ne rugăm Mântuitorului pe cruce, ci prin Hristos Tatălui. Mântuitorul pe cruce s-a adresat Tatălui: „Doamne Dumnezeule, primește duhul Meu!”.

Nevoia îl determină pe om să se roage lui Dumnezeu. Cartea Leșirii ne arată convingerea că Dumnezeu își pleacă urechea spre cel aflat în nevoie: „Am văzut nenorocirea poporului Meu. Și am plecat urechea la strigătul său.” (Ieșire 3, 7) Însă, rugăciunile trebuie să fie după voia lui Dumnezeu: „Vom avea încredințarea că am fost ascultați de Dumnezeu, dacă vom cere ceea ce este după voia Sa.” (I Ioan 5, 14). Dumnezeu îi ascultă pe toți oamenii pe cei sfinți și pe cei păcătoși în virtutea bunătății Sale, dacă cererile sunt bune și după voia Sa. Cei avansati din punct de vedere duhovnicesc nu se roagă pentru lucruri materiale, trecătoare, însă Biserica încurajează totuși oamenii să se roage pentru dorințele vieții de zi cu zi, pentru aceasta Liturgia Bisericii se roagă și ea pentru toate nevoile credincioșilor. Fericitul Augustin spunea: „Ceea ce putem dori, putem cere de la Dumnezeu. Fă ceea ce poți și cere ceea ce nu poți. Și El va face așa ca tu să poți.”

Rugăciunea pentru iertarea păcatelor îl absolvă pe om de pedeapsă și îi aduce vindecarea. Psalmii de blestem nu sunt îndreptați asupra oamenilor păcătoși ci asupra păcatelor. „Piară păcătoșii de pe pământ și cei fără de lege ca să nu mai fie.” (Psalm 103, 35), versetul se referă la nimicirea păcatelor și nu a păcătoșilor, mai exact pe pământ să fie sfinți și nu păcătoși.

În Constituțiile monahale, atribuite Sfântului Vasile cel Mare stă scris: „Nu vă lăsați abătuți și nu vă pierdeți curajul dacă nu primiți îndată ceea ce cereți.” Astfel să cerem în continuare cu și mai multă stăruință. În acest sens și Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Dacă spun cuiva, cere lui Dumnezeu, stăruie, imploră-L! El îți răspunde: Am cerut o dată, de două ori, de trei ori, de zece ori, și n-am primit nimic! Nu înceta, frate până când vei dobândi. Scopul cererii este bine primit! Încetează atunci când ai primit, sau mai curând, nu înceta niciodată și stăruie pururea!”.

Uneori rugăciunile sunt ascultate în mod miraculos și hagiografia abundă în relatări miraculoase însă, cel mai mare miracol pentru orice credincios trebuie să

fie curăția vieții lui. Un bătrân din Pateric spune: „Nu este potrivit ca să izgonesc demonii din cineva sau ca să tămăduiesc bolnavii. Îi cer lui Dumnezeu numai să nu îngăduie demonului să intre în mine și să mă curețe de gânduri necurate și nelocul lor, prin aceasta voi deveni mare. Căci, dacă cineva se curăță de gânduri ca acestea și își săvârșește cu sârguință rugăciunile, va fi așezat împreună cu părinții cei făcători de minuni în Împărăția cerurilor.” (L. Leloir *Patericul armean*, p. 111). Într-o altă apoftegmă găsim: „Dacă cineva a dobândit curăție, toate ascultă de el, ca odinioară de Adam înainte de a fi călcat porunca lui Dumnezeu.” (*Patericul armean* p. 47). Prin urmare paza minții, a inimii și curăția vieții este necesară pentru împlinirea rugăciunilor, altfel Dumnezeu vorbește prin profetul Isaia în acest sens: „Când întindeți mâinile voastre, eu îmi întorc ochii, puteți să vă înmulțiți rugăciunile, eu nu ascult.” (Isaia 1, 15).

Cartea Psalmilor conține cele mai frumoase rugăciuni ale Bisericii. Despre psalmii Sfântului Vasile cel Mare spune că sunt: „Visterie obștească de învățături bune, dând fiecăruia, după sârguința lui, ce i se potrivește. Tămăduiește rănile vechi ale sufletelor și aduce grabnică însănătoșire celui de curând rănit, îngrijește pe cel bolnav și păstrează sănătos pe cel care nu-i atins de boală, într-un cuvânt, îndepărtează, pe cât este cu putință, patimile care s-au încuibat, în diferite chipuri, în viața oamenilor.” Psalmii conțin o mulțime de laude adresate Lui Dumnezeu, nu numai rugăciuni de cerere sau de mulțumire, care sunt cele mai sublimе rugăciuni posibile ale omului: „Lăudați pe Domnul din ceruri, lăudați-L pe El într-o înălțime. Lăudați-L pe El, toți îngerii Lui, lăudați-L pe El toate puterile Lui. Lăudați-L pe El, toți îngerii Lui, lăudați-L pe El, toate puterile Lui. Lăudați-L pe El, soarele și luna, lăudați-L pe El, toate stelele și luna. Lăudați-L pe El cerurile cerurilor și apa cea mai presus de ceruri.” (Psalmul 148, 1-4).

Rugăciunile proprii Bisericii Ortodoxe sunt cu fața spre Răsărit pentru că în Răsărit se naște lumina, spunea Clement Alexandrinul, iar Lumina e Hristos și Edenul, paradisul pământesc în care omul putea vorbi cu Dumnezeu față către față era situat tot în Răsărit și încep și se încheie cu semnul crucii. În secolul VIII, călugării au introdus semnul crucii pe tot corpul, în forma actuală: trei degete reunite ale mâinii drepte, iar celelalte două ținute strâns în palmă și purtând cele trei degete reunite la frunte, la piept, la umărul drept și apoi la cel stâng, folosind formula botezului: „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”, iar în Biserica Romano-Catolică

în secolul XIII s-a adoptat uzul actual cu mâna deschisă care atinge umărul stâng întâi și apoi cel drept. În Biserica primelor secole creștine semnul crucii se trasa cu un singur deget pe frunte, pe piept (pe inimă) pe gură. La sfârșitul fiecărei rugăciuni spunem Amin, adică „așa să fie”, exprimându-ne prin acest cuvânt deplinul consens la ceea ce ne-am rugat.

În Predica de pe Munte Iisus îi învață pe oameni să se roage spunând „Tatăl nostru care ești în ceruri”. Chiar Iisus se ruga lui Dumnezeu Tatăl, spre exemplu în Grădina Ghetsimani: „Părintele Meu, de este cu putință treacă de la Mine paharul acesta! Însă nu precum voiesc Eu, ci precum voiești Tu.” (Matei 26, 39) Iisus pe cruce s-a rugat lui Dumnezeu zicând: „Eli, Eli lama, sabahtani?” adică: Dumnezeu Meu, Dumnezeu Meu pentru ce M-ai părăsit? (Matei 27, 46). Iisus vrea ca noi să ne învingem egoismul, să nu ne rugăm, doar pentru noi, așa cum și El s-a rugat pentru alții. S-a rugat pentru apostoli: „Eu Mă rog pentru ei, pentru cei care Mi l-ai dat” (Ioan 17, 9), S-a rugat pentru noi, „cei care pentru cuvântul lor vor crede în Mine.” (Ioan 17, 20). S-a rugat pentru persecutorii Săi: „Părinte, iartă-i că nu știu ce fac!” (Luca 23, 34), ne-a învățat să ne rugăm pentru dușmanii: „Iubiți pe dușmanii voștri și rugați-vă pentru cei ce vă asupresc.” (Matei 5, 44). Deci Iisus ne învață să ne rugăm pentru toți oamenii: chiar și pentru familie, pentru rude, pentru cei marginalizați, persecutați, oprimați, suferinzi și bolnavi, muribunzi, pentru ateii și pentru cei care au părăsit Biserica, pentru superiorii și inferiorii noștri, pentru prieteni, pentru cei care ne sunt antipatici și simpatici și pentru orice.

În Noul Testament Sfântul Apostol Pavel face și el recomandări în acest sens, le spune corintenilor: „Dumnezeu ne-a eliberat și ne eliberează datorită cooperării voastre în rugăciune pentru noi.” (Corinteni 1, 10-11), le spune efesienilor: „Pe lângă aceasta rugați-vă neîncetat cu orice fel de rugăciuni și de implorări în Duh (...) pentru toți sfinții și pentru mine.” (Efeseni 6, 18-19), le spune filipenilor: „Mulțumesc Dumnezeului meu ori de câte ori îmi amintesc de voi, rugându-Mă întotdeauna cu bucurie pentru voi în orice rugăciune a mea.” (Filipeni 1, 2-4), le spune colosenilor: „Nu încetați de a ne ruga pentru voi, și de a cere ca să aveți o cunoaștere deplină a voinței Sale.” (Coloseni 1, 9), le spune tesalonicenilor: „Rugați-vă neîncetat!” (I Tesaloniceni 5, 17). „Ne rugăm în continuare pentru voi, pentru ca Dumnezeuul nostru să vă facă demni de chemarea Sa.” (II Tesaloniceni 1, 11), „Fraților, rugați-vă pentru noi, pentru ca cuvântul Domnului să se răspândească.” (II Tesaloniceni 3, 1).

Rugăciunea e o cale spre cer, ea aduce dorințele noastre la Dumnezeu și să nu uităm un amănunt atunci când ne rugăm: nu Dumnezeu trebuie să asculte de noi ci noi de El. Atunci când ne rugăm Dumnezeu ascultă nu numai cuvintele noastre, ci și gândurile și inima noastră. „În fața Ta, gândurile inimii mele, Doamne stânca mea și Mântuitorul meu.” (Psalmul 18, 5).

Și pentru că nu numai sfinții și oamenii Bisericii s-au rugat ci și mulți savanți și oameni de știință, încheiem cu frumoasele cuvinte inspirate din Biblie ale marelui inventator al paratrănetului și unul din părinții fondatori al Statelor Unite ale Americii, Benjamin Franklin: „Binele cel mai mare pe care poți să-l dai unui dușman este iertarea, unui copil exemplul bun, ție însuși respectul, tuturor și pentru toți: rugăciunea.”

Prof. Amalia STANA

Pentru că suntem de multe ori prea „obișnuiți” cu icoanele noastre și cu relatarea pe care ele o spun prin culori, adesea nu băgăm de seamă detaliile în spatele cărora se află întreaga frumusețe a lor. În cele ce urmează vom desluși câteva aspecte ale Icoanei Botezului Domnului Hristos legate de trimerile la mormânt și Învierea Sa.

Icoana Bobotezei este o reproducere în registrul plastic, a măturii evanghelice (Matei 21, 33-44), cu adăugarea detaliilor corespunzătoare slujbei zilei, cum sunt îngerii și figurile alegorice de la picioarele Mântuitorului. (Dionisie din Furma, *Erminia picturii bizantine*, Editura Sofia, București, 2000, p. 103).

Icoana scoate în evidență trei aspecte esențiale ale spiritualității creștine: divino-umanitatea lui Hristos, Sfânta Treime și noua creație. Simetria scenei nu este deloc întâmplătoare. Hristos constituie axa verticală a compoziției, în jurul căreia se ordonează totul: Iordanul, malurile sale abrupte, munții și ceilalți participanți. Atenția se concentrează asupra lui Hristos pentru că „Acesta este Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit” (Matei 3,17). Sub privirea uluită a puterilor cerești reprezentate de îngeri, Iisus intră în apele Iordanului și iese după pogorârea Duhului Sfânt asupra Sa, anticipând coborârea la iad și înălțarea în slavă. (Michel Quenot, *Învierea*

Icoana Botezului lui Hristos mormânt de ape

și Icoana, Editura Christiana, București, 1999, p. 166)

„Apa se află la originea lumii, Iordanul la originea Evangheliilor” ne spune Sfântul Chiril al Ierusalimului. Lucrarea lui Hristos, venit să elibereze omenirea robită păcatului începe prin supunerea față de legile condiției umane, prin chenoza Sa. Prin coborârea Sa în râu, Dumnezeu-Omul regenerează creația prin sfințirea apei, esențială pentru viață. Anticipându-și Moartea și Învierea prin Botez Hristos binecuvântează lumea și cheamă omul la „reîntoarcerea” convertirii prin coborârea în apa curățitoare. Dacă la Crăciun Dumnezeu intră în timp, în această zi, a Botezului, omul pătrunde în Eternitatea dumnezeiască, anticipând ziua a VIII-a a Împărăției lui Dumnezeu. (Michel Quenot, *Învierea și Icoana...*, p. 168)

Profeția lui Isaia, citită în timpul praznicului Nașterii Domnului, se împlinște sub ochii noștri: „Dacă ai rupe cerurile și Te-ai pogori, munții s-ar cutremura!” (Isaia 63, 19). Confirmat de Luca (3, 21-22), Evanghelistul Matei relatează că „cerurile s-au deschis” și că s-a auzit „glas din ceruri” (3, 16 și 17). Iată comuniunea restabilită, comunicarea deschisă pentru totdeauna între lumea cerească și lumea pământească. Glasul Care spune: „Acesta este Fiul Meu cel iubit” (Matei 3,17), îl proclamă pe Iisus „Fiul lui Dumnezeu”, „Hristos”, ceea ce înseamnă „unsul lui Dumnezeu”. În această întâlnire a Cerului cu pământul, reînnoită prin Botezul lui Hristos și de aici înainte prin orice Botez, omenirea îl redobândește pe Dumnezeu ca Tată.

Porumbelul este reprezentat într-un contur sferic, aproape de extremitatea razei de lumină. Lumina joacă un rol prepon-

derent în această icoană, când Hristos coboară în întunericul care este mormântul lichid al apelor Iordanului, Tatăl îl slăvește și Duhul îl luminează. Aceeași lumină și aceeași laudă însuflețesc Schimbarea la Față, Învierea și Înălțarea, unde trupul lui Hristos este însoțit de o lumină abundentă.

Între cei doi versanți înalți, semn al prezentei Duhului Sfânt, curge râul Iordan cu revărsare mare. Ca să sfințească apele pentru curățirea și înnoirea noastră, Cel Care a luat asupra Sa păcatele lumii se acoperă de apele Iordanului. În unele icoane, apa în care a intrat Hristos Îi acoperă tot trupul până la umeri, în altele, apa curgătoare a râului apare de o parte și de alta a înălțimii trupului Său și sub picioare, fără a-L acoperi. Acest din urmă mod de reprezentare pare să fie utilizat pentru a nu strica linia clară a trupului, claritatea fiind unul din principiile folosite de iconarii bizantini.

Însă, primul mod, mai vechi de reprezentare a apei, în față și pe ambele laturi ale trupului, este mai potrivit pentru că are în vedere o claritate superioară a formei trupului. Arată că Botezul s-a făcut prin scufundare totală în apele Iordanului după cum spun și Evangheliile (Matei 3, 16; Marcu 1, 10) și pentru că Botezul semnifică moartea Domnului (Coloseni 2, 12), dar în același timp, și ca semn al ridicării, pentru că Botezul semnifică și Învierea Domnului după cum ne arată Sfântul Ioan Gură de Aur: „Cufundarea și ieșirea sunt chipul Coborârii la iad și al Învierii.”

Râul Iordan este reprezentat sub forma unei peșteri întunecoase (imagine iconografică a iadului), sau a unui mormânt lichid, curgător, care cuprinde trupul Domnului (chip al înmormântării reprodus în Taina

Botezului prin cufundarea totală).

Regăsim aici simbolul peșterii ca mormânt și iad care apare în icoana Nașterii Domnului, ca loc ce adăpostește ieslea în care se află Pruncul Hristos, în icoana Răstignirii, sub Crucea în care se află în chip simbolic țeasta primului Adam, în întreaga icoană a Pogorârii la Iad, apoi în icoana Cincizecimii, sub forma unei închisori întunecate din care se zărește silueta unui bătrân împărat, și nu în ultimul rând, în icoana Pogorârii la iad, unde peștera întunecată reprezintă în mod propriu-zis, iadul. Astfel, prin acest element de legătură – peștera, se creează contrastul permanent între întunericul în care se afla omenirea până la venirea Mântuitorului și lumina dumnezeiască ce pătrunde în lume odată cu Întruparea Sa.

Hristos binecuvântează cu mâna dreaptă apele Iordanului care Îl acoperă, sfințindu-le prin scufundarea Lui și pregătindu-le să devină apele botezului pe care le sfințește cu propriul Său trup. Apa își schimbă semnificația; odinioară nesfințită, imagine a morții-potop, ea este acum „izvor de apă vie” (Ioan 4, 14). În mod tainic, apa botezului primește valoarea sângelui lui Hristos. (Paul Evdochimov, *Arta Icoanei*, Editura Meridiane, 1993, p. 249). De atunci înainte apa a devenit nu imaginea morții, ci a nașterii la o viață nouă. De asemenea și Sfântul Nicolae Cabasila subliniază dublul caracter al apei (ucigător – învictor), la Botez: „Apa distruge o formă de viață, însă descoperă o alta; ea înhite omul cel vechi și ridică omul cel nou”.

Chipul Domnului are o expresie blândă și smerită, arătând, în același timp sobrietate și concentrare. Mântuitorul este reprezentat fie cu totul

dezbrăcat, fie doar cu o pânză albă în dreptul șoldurilor. Icoanele vechi îl înfățișează pe Hristos gol, conform textelor liturgice, subliniind prin aceasta chenoza dumnezeirii Sale: „Se dezbracă Cel care a îmbrăcat cerul cu nori.” (Canonul praznicului, cântarea a VIII-a, Utrenia ajunului praznicului Botezului). Se arată în același timp și scopul acestei smerenii, pentru că, dezbrăcându-și trupul, îmbracă astfel goliciunea lui Adam, și împreună cu ea pe cea a întregii omeniri, în veșmântul slavei și al nesticăciunii. Cu toate că iconografia inițială îl înfățișează pe Hristos gol, astăzi este mai potrivit să fie înfățișat cu o învelitoare în jurul coapselor (variantă adoptată și în icoana răstignirii Domnului) pentru a sublinia curăția Celui Care este „singur fără de păcat”. (Leonid Uspensky, Vladimir Lossky, *Călăuziri în lumea icoanei*, Editura Sofia, București, 2003, p. 179). În fața lui Mesia dezbrăcat, dar purtător al păcatelor oamenilor, Iordanul, își oprește curgerea apelor.

Tot simbolismul dens și concentrat al Botezului, pe care icoana praznicului ni-l relevă, ne face să înțelegem importanța deosebită a acestui act: moartea este deja pe Cruce iar Lumina Învierii prezentă. Spunând Sfântului Ioan: „Așa se cuvina nouă să împlinim toată dreptatea” (Matei 3, 15), Hristos a anticipat cuvântul ultim care va răsună în grădina Ghetsimani: „Părinte nu voia Mea ci voia Ta să se facă” (Matei, 22, 42). Asemenea Mântuitorului să împlinim voia lui Dumnezeu prin credința, ascultarea, smerenia și dragostea noastră pe calea mântuirii spre limanul cel ne înviforant al Împărăției Cerurilor.

Sorin Gheorghe SĂPLĂCAN

Botezul, haina pe care o purtăm și ne poartă

Căți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat (Galateni III, 27) – acestea sunt cuvintele care îmi răsună în minte atunci când mă gândesc la nașterea din apă și din Duh. Ne afundăm de trei ori în apa sfințită, Chipul lui Hristos se întipărește în noi. Iată, vina pentru păcatul strămoșesc a fost ștearsă. Și cum se face, totuși, că nu ne putem păstra în această stare de curăție?

Botezul nu este o Taină care să lucreze magic. Da, ni s-a șters vina, dar nu și consecințele. Uităm prea des că voința ne este slăbănogită și înclinată spre rău, că pofta inimii ne poate covârși, că trupul nostru va fi cuprins de boli și suferințe.

Uităm că murim lumii acesteia, așa că ne ducem viața în roluri de eroi, de personaje și personalități invincibile. Și apoi ne mirăm când ne găsim căzuți, la pământ.

Botezul este prima Taină prin care intrăm în Biserică, dar nu este o slujbă care se sfârșește, ci una care lucrează continuu. Chipul Domnului din noi, acoperit de mulțimea de păcate, de boli și de neputințe, este restaurat și ne restaurează. Prin pocăință și recunoștință. Prin plâns și bucurie. Prin drag și dor care doare. Ne-am botezat în Hristos, ne-am îmbrăcat în Hristos. Botezul nu este doar un prim pas pe calea către El, este începutul și

chiar calea, purtăm în noi Chipul după care să devenim dumnezei, pășim cu El, ne conduce și ne lăsăm conduși.

Renaștem deja către o viață veșnică, purtând pecetea Lui Hristos, trupul nostru devine templu al Duhului Sfânt, purtăm haina iubirii care ne curăță, ne crește, ne construiește persoane, și nu indivizi.

Cineva spunea că Dumnezeu este Artistul suprem. Ce fel de pânze suntem noi, de-am fi pictate? Unele care nu vor să fie atinse? Unele care nu primesc câtuși de puțin culoarea? Unele cărora le este frică să își piardă identitatea? Unele care cad la prima tușă mai groasă? Și

dacă am fi ca toate celelalte pânze, cunoscând durerea de a rămâne goale, ne-am întoarce către Creator? Ne-am lăsa botezate, pictate, restaurate, îmbrăcate cu iubire?

Să nu uităm noi, cei botezați, să luăm aminte noi, cei nebotezați, la Taina fără de care nu vom ajunge să-I zărim Chipul. Să ne rugăm și să lăsăm rugăciunea să lucreze în viețile noastre mult prea grăbite și tumultoase, dar în care stă ascunsă Bucuria. Să conștientizăm lupta și să o ducem cu demnitate, căci este pentru fiecare dintre noi.

(doxologia.ro)

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte de onoare: ÎPS. Dr. TIMOTEI SEVICIU, Arhiepiscop al Aradului
Redactori coordonatori: Pr. IOAN TULCAN, Pr. CRISTINEL IOJA
Secretari de redacție: Pr. ADRIAN MURG, Pr. CAIUS CUȚARU,
SORIN GHEORGHE SĂPLĂCAN
Administrație: Pr. FILIP ALBU, Pr. LUCIAN FARCAȘIU

Articolele și corespondența se trimit pe adresa redacției:

Str. Academia Teologică, nr. 9, Arad
Tel/Fax: 0257-285.855, calea.mantuirii@yahoo.com
Tipărit la Poudique srl Arad.
ISSN: 1582-1951; Preț: 1 leu
Costul unui abonament este de 50 lei anual.